

הבורה אליאס דקואה ניסה לב- רוז לטוריה, אחרי שנהג אוטובוס העליבו. הוא נשפט לשנת מאסר.

נטיית הנער הערבי המשכיל ללמוד מקצוע הינה עדיין בראשיתה. כי עד כה, נחשבו המקצועות הטכניים טובים רק למעוטי-השכלה, ולא נאה לבוגר תיכון לדגור 12 שנים על ספרים כדי להפוך, בסופו של דבר, רחף או נגר. המקצועות הקלאסיים לביגרי התיכון הערביים היו, עד כה: הפקידות וההוראה. אולם שני מקצועות אלה אינם מסוגלים לקלוט את כל בוגרי התיכון הערביים בארץ. מה עוד, שרוב הכשר מדוקדק מטעם השלטונות — ולעתים קרובות גם מטעם מפא"י — כדי להתקבל כמורה, הסקטור הכלכלי הערבי, מצידו, אינו מפותח במידה שהיא יכול לספק עבודה למאות פקידים. ואילו המנגנון הפקידותי של הממשלה כגור כמעט לחלוטין בפני ערביים. בעוד שהם מהחיים כ-12% מאוכלוסיית המדינה, אין הם אלא 1% מפקידי הממשלה. כאשר הודיע שר האוצר, למשל, ערב הבחירות, על הקצבת כ-30% משרות ממשלתיות לערבים, היוצף המשרד ביותר מ-6000 בקשות.

★ ★ ★

אדוף ישראל

אחד משיעוריו הבקשות היה אדמונד מארון (19), בוגר בית-הספר התיכון בנצרת. אדמונד — השולט בערבית, עברית, צרפתית ואנגלית — שילם 15 לירות עבור הוכחת ההשתתף באותו מיכרו. הוא לא זכה לתשובה. כיום הוא עובד כצבעי — "ובעלהיבת שר לי ערבי שחור / שכל של חמור". אחיו של אדמונד, אדוארד בן ה-23, חסך לעצמו את עוגמת-הנפש ופנה ישר ללימוד מקצוע. הוא עובד עתה כנגר בקיבוץ.

שמו הופיע לראשונה מעל דפי העיתונות לפני כשבוע שנים, בשל מעשה גבורה שזיכה אותו לתואר "איש מופת" (העולם הזה 957). אדוארד, שהיה אז בן 16, פרץ לתוך דירה ביער, בשומעו כי הושארה שם תינוקת בת שבעה חודשים. הוא התעלף בתוך העשן, התאושש והוציא את מיטתה הבוערת של התינוקת. אולם הכתבר כי המיטה היתה ריקה. התינוקת, רחל כץ, נשארה בחדר.

אדוארד נכנס שנית אל תוך הלהבות, הפעם הוציא את רחל הכחיה ממש ברגע האחרון. היתה זו הנפש השניה שהציל ממות. שנתיים קודם לכן הציל גבר מטביעה בים בתגלים, שעה ששחה שם עם כיתתו.

אדוארד מארון ידוע גם כאלוף ישראל בהרמת משקלות, במישקל תרגול ונוצה. "לפעמים אני בעצמי מוכן להסתיר שאני ערבי", הוא מספר, "אבל באים היהודים ומכריחים אותי להיות ערבי".

לפני ארבע שנים היה אדוארד חבר משלחת הפועל, שנסעה לכנס ספורט הפועלים בלינץ, אוסטריה. הוא שבר שם חמישה שיאים ישראליים. "הרגתי את עצמי בשביל ישראל", אמר. בשנה שעברה ייצג את ישראל באולימפיאדה ברומא.

למעשה, לא נחשב אדוארד מארון כישיראלי, בעיני החוק. כאשר אירגנה אגודת הפועל את הנסיעה, הוציאה דרכונים לכל חברי המשלחת. רק אדוארד לא קיבל דרכון. הוא

"מדוע הם בורחים?" שאדה זו הציגו עורכי "העולם הזה" לגורמים רבים, למחרת הריגתם של שמושת בני ואדי ניסנר בחיפה, בהיותם בדרך לעזה. כדי לקבו את התשובה, פנתה המועצה אל הכתובת המקורבת ביותר לעניין: את בני הנוער הערביים. פעמיים במישך השבועות האחרונים נערכו בנצרת מיוחדים — האחד בחיפה והשני בנצרת — כדי להשיב על השאלה. מלבד הצעירים הערביים כיום עצמם נוכחו שם רק נציגי מועצת "העולם הזה". השירה התמללה בערבית והמשתתפים נתבקשו דבר בנצרת. בעמודים אלה מוגיש "העולם הזה" את התמצית.

צויד בתעודות מסע מספר 12303, בה נקבע שהוא נולד בחיפה ב-25.9.38. ליד המלה "אזרחות" נכתב: "בלתי-ברורה".

אדוארד ואדמונד מארון הם אחיו של רימונד מארון, אחד מחמשת הרוגי-הגבול.

★ ★ ★

הבחורה הערביה

אחת התוצאות של הריגת חמשת הצעירים, וההפגנות שלאחריה, היתה הקמת ועדים של כלל הנוער הערבי בחיפה ובנצרת. הסבירו דוברי הוועד החיפאי: "למעשה מופקר הנער הערבי לנפשו. בעיותיו הנפשיות אינן שונות מבעיות הנוער העברי בתל-אביב. גם הוא מתלבט במציאת חברה, גם הוא מושפע מן הסרטים האמריקאיים, גם הוא סובל מהתרופפות הקשר המשפחתי. נוסף לכל אלה, מעיקות עליו הבעיות המיוחדות לנוער ערבי. אחרים לכך הממשלה, העירייה, המוסדות — והחברה הערבית עצמה".

מה הבעיות המיוחדות המעיקות עליו, פרט להפליה ולעלבונות? בראש וראשונה: חוסר מסגרת חברתית, לשעות שלאחר העבודה או הלימודים. אין בכל חיפה הערבית, על עשרת אלפי תושביה, ספרייה שבה אפשר לקרוא ספר. אין מועדון ספורט. אין הרצאות תרבותיות. קיימים אמנם מועדונים אחדים שם. אולם אלה קטורים בכנסיה או במסלגות — וכאן נקודת התורפה שלהם. כי מועדון חברתי חייב להיות חלק אורגני של החברה.

באיו צריכים לראות בו מיפגש לא רק לביולוגי ולמישחק, אלא גם למחשבה ולליבון בעיות היומיום. בתנאים הקיימים בארץ, כל ליבון כזה, כל החלפת מחשבות גלויות בתוך ציבור ערבי, יעורר מיד את חמת השלטונות. כי הקו הבלתי-רשמי הוא זה: "אתם יכולים לעבוד. אתם יכולים פחות או יותר ללמוד. אבל אל תתארגנו. אל תחשבו". על כן אסורה פעילות זו במועדונים הקיימים, ושוב אין מקומות אלה אלא קליפות ריקות מתוכן. חבריהם המעטים מרבים לשחק בהם ששיבש.

יוצא, אפוא, שלצעיר הערבי בחיפה, כמו במקומות רבים אחרים בארץ, אין איפה לבלות. דבר זה אינו מביאו רק לביולוגי שעותיו בבתי קפה או בקרנות הרחובות. הוא גם מעכב את תהליך התפתחותו מדפוסי החברה הנחשלת, למתכונת המודרנית של הנוער העברי החי מסביב. אמר אחד מצעירי ואדי ניסנר: "באים אלינו בטענות: למה הבחורה הערבית אינה חופשית? למה אינכם יוצאים עם בחורות ערביות? לאן ניקח את הבחורה — לרחוב? לבית-קפה של קלפים וששיבש? עוד פעם לקולנוע? פשוט אין לנו מקום למיפגש חברתי. בתנאים אלה נכנעת הבחורה להוריה, האומרים לה שיצאה מן הבית כמיה כיצאה לתרבות רעה".

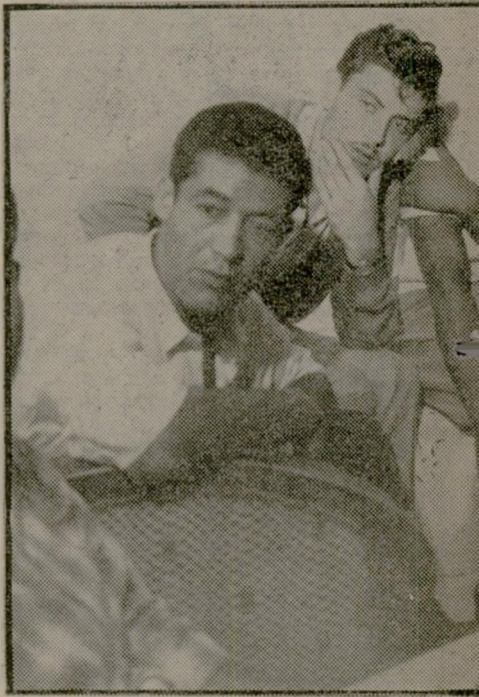
הצעיר הערבי בערים המערבות רואה את החברה העברית סביבו, ונמשך אליה. לעתים קרובות זוהי משיכה מסוכנת, כמשיכת הפרפר אל האש הבהוקת. אפשר לראותם בלבושם הקפדני, כשהם מטיילים ברחוב הרצל בחיפה. מסביבם תוססים חיים נוצצים, מתקדמים. אם הם מצליחים להתגבר על רגשי-ההסתגרות ומנסים לחדור לתוך חברה זו, קיימים כל הסיכויים כי הם יפלטו החוצה. אין בארץ כולה מקום-מיפגש אחו לנוער עברי וערבי. אם יקשור הצעיר הערבי קשרי ידידות עם נערה יהודיה — הופכים חיי שניהם לגיהינום. החברה היהודית מביטה בזעם על הנערה, ולא פעם מגדה אותה. לא פעם אף היכתה הבחורה בידי קרוביה הנוצעים. ואילו הערבי נראה להם כמיפלצת הבאה לטמא את טוהר הגזע.

סיפר גיורג שאמה החיפאי, בחור תמיר בעל הופעה נאה ביותר: "פעם ליחיתי את החברה שלי לביתה, במרכז הכרמל, בשתיים אחרי חצות. בדרכי הביתה עצרו אותי שוטרים. הם ביקשו תעודת-זהות. "מה אתה עושה כאן?" שאלו אחרי שקראו שאני ערבי. אמרתי להם שליחיתי את החברה שלי הביתה. הם לקחו אותי לביתה, שאלו אותה אם נכון שהיא חברתי. היא ענתה שכן. לקחו אותי לתחת המשרה. היכו אותי, אחר-כך האשימו אותי בביצוע חצי תריסר גניבות. לא היה לזה כל יסוד, כמובן. הם רק רצו להפחיד אותי".

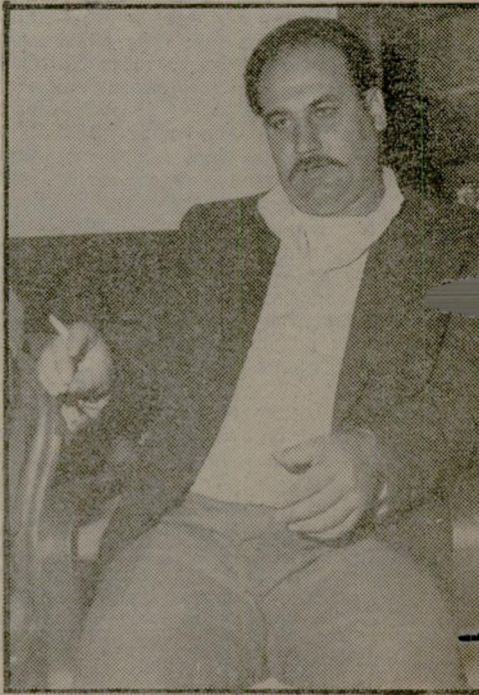
★ ★ ★

החינוך הקדי

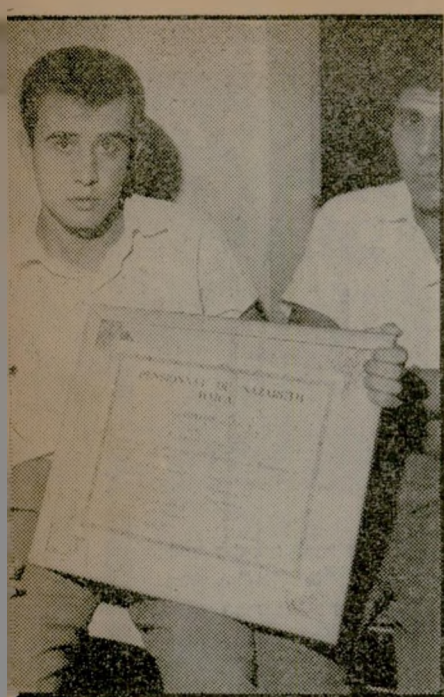
בעיות אלה, במידה חמורה יותר או חמורה פחות, קיימות לא רק בערים המערבות כמו חיפה, עכו, רמלה ויסו. הן קיימות גם בערים ובכפרים הערביים. (המשך בעמוד 16)

העורה סלאה זועבי מובטל מזה שנה מעבודה. מדוע? כי מתחתי ביקורת בפומבי על המימשל הצבאי.

הספורטאי מחמוד ספדי הקים קבוצת כדורגל, שקע ביאוש נוכח הקנוניות שבאו נגד קבוצתו.

המשכיל אדמונד מארון עם תעודת בית-הספר התיכון. ניסה להשתכר כפקיד, עובד עתה כצבעי.

האלוף אדוארד מארון, 25. הוא אלוף ישראל בהרמת משקל. לות, אחיו היה אחד התרונים של הנבול.

החלתי סביר עבוד הנצרת, תל-מיד בית-הספר התיכון העירוני. "הלימודים גרועים במתכוון", סען.